

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Kumpaankin jokeritehtävään saa vastata. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Miten meret ja joet vaikuttivat kulttuurien kehittymiseen vanhalla ajalla?
2. Länsi-Euroopassa sääty-yhteiskunnan katsotaan muuttuneen luokkayhteiskunnaksi 1700-luvun lopun ja 1900-luvun alun välisenä aikana. Mistä syistä muutos tapahtui, ja mitkä olivat sen olennaiset piirteet?
3. Tuhatvuotinen Itä-Rooman eli Bysantin keisarikunta oli merkittävä tekijä itäisen Välimeren alueella. Miten Bysantti vaikutti Euroopan kulttuuriin?
4. Ohessa on kaksi muotokuvaa, vasemmalla François Boucher'n maalaama Marquiisitar Pompadourin muotokuva (1756), oikealla Jacques-Louis Davidin teos Madame Récamier (1800). Miten muotokuvat ilmentävät aikakausiensa tyyliä ja ihanteita?

5. Kiinan kansantasavallan johtaja Mao Zedong käynnisti 1956 talouspoliittisen ”suuren harppauksen”. Kiinalainen *Kansan päivälehti* kirjoitti 1.10.1958 asiasta näin:

”Maataloudessa liehuu punalippu, joka yhtyy terästehtaiden punaiseen loimuun. (...) Tänään, Mao Zedongin aikakautena, taivas on laskeutunut maan pinnalle. (...) kun puolue kutsuu, kymmenet miljoonat lähtevät liikkeelle.”

- a) Mitä tavoitteita ”suurella harppauksella” lehden mukaan oli? (2 p.)
- b) Miten Kiinan talous kehittyi Mao Zedongin aikana ja sen jälkeen? (4 p.)

6. Oheinen taulukko kuvaa Suomen valtion menojen jakautumista prosenttiosuuksittain eri tehtäviin vuosina 1920–1990.

	1920	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990
Perinteiset valtion tehtävät (maanpuolustus, yleinen järjestys, hallinto)	25,6	25,0	57,3	6,7	8,2	12,4	14,5	15,6
Hyvinvointivaltioitehtävät (mm. sosiaaliturva, opetus ja terveydenhuolto)	15,2	21,5	4,3	19,4	22,1	36,0	47,0	51,7
Liikenne (tiet, lentokentät, tietoliikenne)	32,9	33,1	9,2	18,9	18,6	23,2	10,5	6,9
Valtion taloudelliset tehtävät (teollisuuden edistäminen, maa- ja metsätalous jne.)	8,4	16,6	6,4	19,7	20,3	16,8	16,8	11,9
Muut tehtävät (mm. valtion velka, avustukset kunnille, eläkemenot)	18	4	23	35	31	12	11	14

Erkki Berndtson, *Politiikka tieteenä* (2003)

- a) Mitä muutoksia valtion menojen kohdentumisessa on tapahtunut? (2 p.)
b) Miten muutokset voidaan selittää? (4 p.)

7. Alla on kaksi aikalaisarviota siitä, miten Tyynenmeren kansojen elämä muuttui eurooppalaisten alettua vaikuttaa alueella 1700- ja 1800-luvun taitteessa.

"Kun tyytyväisinä näemme näiden ihmisten nyt elävän oikeudenmukaisten ja inhimillisten lakien mukaan ja evankeliumin siunauksista nauttien, riemuitsemme siitä, miten sivistys on edennyt saarilla, jotka vielä äsken olivat barbarian ja mitä syvimmän taikauskon kourissa. Jo näin nopeasti epäjumalien palvonnan lakattua monet ovat oppineet lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan; monia loistavia kirkkoja ja mukavia asumuksia (...) on rakennettu; julkeat aistilliset tavat ovat täydellisesti muuttuneet mitä säädyllisimmäksi hyväksi käytökseksi; kansa, joka kaikkia muita enemmän oli syvällä rikosten turmeluksessa, tunnustaa nyt kristinoppia aivan yleisesti ja vakaammin kuin mikään muu kansa taivaan kannen alla; nämä kaikki ovat meistä niin ainutlaatuisia asioita, että emme löydä sanoja, joilla kiittää Jumalaa."

Lontoon lähetyseuran (London Missionary Society) tarkastajien raportti Tahitin oloista (1821)

"O-Taheitilla ja O-Waihilla kauniit ihmisvartalot on verhottu lähetyssaarnaajien antamilla paidoilla, laulu ja tanssi on vaimennut, ja lepopäivän pyhittämiskäskey laskeutuu hiljaa ja surullisena ilon lasten ylle."

Havaijissa vierailut saksalainen runoilija ja luonnontutkija Adelbert von Chamisso päiväkirjassaan (1817)

- a) Miten kirjoittajien näkemykset olojen muutoksesta poikkeavat toisistaan, ja miten eroa voi selittää? (2 p.)
b) Miten teksteissä ilmenevät ajattelutavat näkyivät siinä, miten eurooppalaiset kohtelivat ei-länsimaisia kansoja ja kulttuureja 1700–1900-luvulla? (4 p.)

Tehtävät 8A ja 8B ovat keskenään vaihtoehtoisia. Tehtävä 8A on laadittu lukion vanhojen opetussuunnitelmien (1994) mukaan, 8B lukion uusien opetussuunnitelmien (2003) mukaan.

- 8A. Miten Japanin asema maailmanpolitiikassa ja maailmantaloudessa on kehittynyt toisen maailmansodan jälkeen?

TAI

- 8B. Millä perustein voidaan väittää, että 1600-luvun alkuun mennessä Suomesta oli tullut osa länsieurooppalaista kulttuuripiiriä?

- +9. Tarkastele alla olevia lähteitä, jotka koskevat Palestiinan oloja Britannian hallintokaudella ennen Israelin valtion perustamista 1948, ja vastaa niiden pohjalta alla oleviin kysymyksiin.

I

"Hänen Majesteettinsa hallitus suhtautuu suosiollisesti kansallisen kodin perustamiseen juutalaisille Palestiinaan (...) ja pitää selvänä, ettei millään tavoin tule loukata Palestiinassa asuvien ei-juutalaisten yhteisöjen kansalaisoikeuksia tai uskonnollisia oikeuksia."

Britannian ulkoministerin A. J. Balfourin julistus 2.11.1917

II

"Koko arabiyhteisö vastustaa juutalaisten maahanmuuttoa ja juutalaisvaltion perustamista Palestiinaan.

Jatkuvat maahanmuuttoaalot estävät normaalin taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen ja mullistavat maan elämän.

Juutalaisten maanostot työntävät arabit huonommille maille tai tekevät heistä maattomia maatyöläisiä."

Ote Arabiyhteisön muistiosta vuodelta 1946

III

Palestiinan pääväestöryhmien määrällisten suhteiden muutos 1922–1948:

Vuosi	Arabeja	Juutalaisia
1922	486 000	84 000
1940	881 000	464 000
1946	1 269 000	678 000
1948 ¹⁾	155 000	650 000

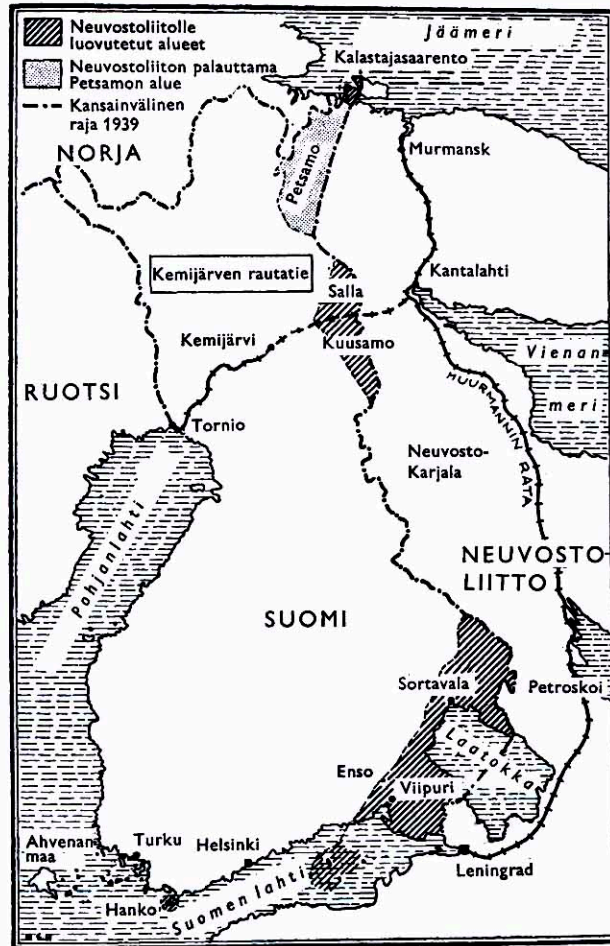
1) Israelin valtio perustettiin 14.5.1948.

Encyclopaedia Britannica

- a) Miten Britannian politiikka vaikutti Palestiinan väestörakenteeseen? (3 p.)
b) Mistä syistä Palestiinan tilanne vuonna 1948 räjähti sodaksi? (3 p.)
c) Miksi Israelin valtion perustamisesta syntyneitä kriisiä on ollut vaikea ratkaista? (3 p.)

+10. Ohessa on kartta, joka kuvaa talvisodan päätteeksi maaliskuussa 1940 tehdyn rauhan alueellisia ehtoja, sekä kahden historioitsijan tulkinnat rajanmuutoksista.

I

Anthony Upton, *Välirauha* (1965)

II

”Stalin ja Molotov ilmoittivat avoimesti, etteivät he voineet uskoa Suomen vakuutuksia, että tämä tahtosi ja pystyisi puolustamaan puolueettomuuttaan jokaista yritystä vastaan käyttäen sen aluetta hyökkäykseen Neuvostoliittoon. Näistä syistä haluttiin Neuvostoliiton sotilaalliset suunnitelmat laatia siten, että ehkäisyhyökkäys Suomeen olisi mahdollinen tämänkaltaisen uhan ilmaantuessa. Kaikki Moskovan rauhansopimuksen säätämät rajanmuutokset paransivat sellaisen hyökkäyksen mahdollisuuksia.”

Anthony Upton, *Välirauha* (1965)

III

”Suomi ei ottanut huomioon, että nämä alueelliset muutokset saneli yksinomaan välttämättömyys puolustaa Leningradin aluetta. Tietenkin ne menivät pitemmälle kuin Neuvostoliiton alkuperäiset ehdotukset rajan siirtämisestä Leningradin suunnalla, mutta niissä otettiin huomioon talvisodan opetukset. Ne olivat se ’enimmäismäärä’, joka kerralla poisti tulevaisuuden osalta kysymyksen Neuvostoliiton ja Suomen välisestä rajasta.”

V. V. Pohlebin, *Suomi vihollisena ja ystäväenä* (1969)

- Vertaa Uptonin ja Pohlebinin käsityksiä Neuvostoliiton pyrkimyksistä 1940 rauhan-teossa. (2 p.)
- Arvioi kartan avulla kummankin käsityksen perusteita. (3 p.)
- Miksi rauhanehtojen mukaiset rajanmuutokset eivät turvanneet rauhaa maiden välillä? (4 p.)